

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones Miscellanæ

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio LXXXIII. Argumentum. Quid, & Quotuplex sit Prudentia? Quæ ejus munia? Quæ virtutis Prudentiæ partes integrantes? Quale ejus objectum? Eubjectum? Quæ vitia Virtuti Prudentiæ opposita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94626](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94626)

Conventu certam summam pecuniæ pro victu, & vestitio, quam pro libito expendant. Navar. *Comment. 3. de Regular. num. 27. Graff. 1. part. decis. lib. 3. cap. 5. num. 55. Sanchez. in Decal. lib. 7. cap. 22. num. 14. & Alcan. Tamburin. de Jure Abbatum tom. 2. disput. 22. quæst. 16. tum etiam quia notorium est in hac civitate publicas meretrices inopes, ac miserimas spiritualibus æquæ, ac temporalibus bonis extare; ideoque earum paupertas, & impotentia à restitutione mercedis habitæ à filiis familias, seu Regularibus excusant. Rebell. lib. 2. de restitut. quæst. 17. num. 21. Thom. Tamburin. in Decalog. lib. 8. tract. 4. §. 9. num. 2. Card. de Lugo tom. 1. de Just. & Jur. disput. 21. sect. 1. & Bordon. dict. Resol. 43. num. 71.*

Subindè fuit propositus alter casus frequens in praxi, tenoris hujusmodi.

Vir nobilis in Confessione se accusat, Livellos, & alias annuas Pensiones difficillimè solvere, aded ut pluribus creditoribus eas debeat à decennio. Quæritur, An, & quomodo sit capax Absolutionis?

Dixere: distinguendum esse. Si laboret inopia, & sit impotens ad solvendum, esse absolutionis capacem, ex D. D. proxime allegatis in fine primi casus, adstipulantur Comitoli. in Resp. Moral. lib. 4. quæst. 31. Bonacin. de contr. tom. 2. de restitut. disput. 1. quæst. 6. per totam. Gobat. de Sacram. tract. 7. num. 561. Sufficit enim propositum solvendi, cum potuerit. Card. Tolet. lib. 3. cap. 17. num. 3. Navar. in summ. cap. 17. num. 57. Card. de Lugo de Just. tom. 1. disput. 21. in princip. & Eminentiss. Card. de Lauræa dict. tom. 2. de Virtutib. in genere disput. 23. num. 222. & seqq. Quod si ex mera negligentia, vel ex defectu voluntatis, aut malæ œconomix difficillimè solvat, non est absolvendus; quia continuatim peccato mortali, prævaricando contra præceptum de non detinendo bona aliena, quod est simile illi de non accipiendo: ex quibus procedit præceptum restituendi; detentio autem est continuata acceptio. Eminentiss. Card. de Lauræa ubi proxime num. 224.

Porro elaborarunt plurimum in danda regula cognoscendi legitimam impotentiam debitoris ad solvendum. Sed restringendo quæ scripta comperi, tria sunt observanda. Primum, Si restitutio non solum redigeret debitorem ad extremam necessitatem, sed etiam destrueret honestum statum suæ familiæ; tunc debitor absolvi potest, dilata restitutione, cum ad pinguorem fortunam venerit; dummodò creditor non sit in pari necessitate, & status conditione, quia in tali casu creditor est præferendus. Secundus, si necessitas debitoris sit gravior, necessitas verò creditoris sit levior, potest differri solutio; & multò magis, si ex ea resularet debitori periculum propriæ famæ, vel notabile damnum Reipublicæ. Tertium, Vir nobilis, qui asserit, se non posse solvere sua debita, ne cogatur descendere à suo statu solenni, & pomposo, restringendo scilicet numerum famulorum, equorum, conviviorum, & similibus expensarum, absolvi non debet, quia hanc pompam, & solennitatem debet profiteri are proprio, non autem alieno. Ita ex Card. de Lugo d. tom. 1. de Just. d. disput. 21. sect. 1. Comitoli. d. lib. 4. quæst. 31. Navar. in sum. cap. 17. & num. 55. & Eminentiss. Card. de Lauræa d. disput. 23. art. 5. per totum.

Doct. Clericali Tom. II. Lib. IX.

Caveant igitur Confessarii, nè faciles sint in absolvendis debitoribus, qui solvere per plures annos distulerunt suos Livellos, & annuas pensiones; & nocent monita Card. Toleti d. lib. 3. cap. 17. num. 3. & Possevini de Offic. Curati cap. 15. num. 36. §. Impossibilitas; nec non Jacobi de Graffis Decis. Aur. part. 1. lib. 2. cap. 132. num. 43. qui hortantur Confessarios esse constantes, & audaces in neganda absolutione morosis debitoribus; & jure quidem tum favore creditorum, qui languescere coguntur, præcipuè Religiosi, Monasteria, & loca pia; tum respectu animarum eorundem debitorum, quos, esto verè pœniteat negligentia, atrox pœna aduret in Purgatorio; juxta exempla relata à Matre Francisca de SS. Sacramento Carmelita Discalceata in libro Apparitionum animarum Purgatorii cum observationibus Episcopi Olinen impresso Venetiis anno 1680. num. 9. 13. & num. 146. ubi exempla moderna, & terribilia, quæ Parochos legisse juvabit, & populum, si eidem referentur.

DECISIO LXXXIII.

ARGUMENTUM.

Quid, & Quotuplex sit Prudentia? Quæ ejus munia? Quæ virtutis Prudentiæ partes integrantes? Quale ejus Objectum? Subjectum? Quæ vitia Virtuti Prudentiæ opposita?

SUMMARIUM.

1. Prudentia quid sit?
2. Quotuplex?
3. Prudentia munera tria. Et quæ?
4. Epicheja quid sit?
5. Prudentia partes integrantes octo. Et quæ?
6. Prudentia subjectum quale?
7. Prudentia quæ sint vitia adversantia?

Scire oportet, Prudentiam tanquam virtutem in genere sumptam, esse cognitionem rerum appetendarum, & fugiendarum. Ex S. Thom. 2. 2. quæst. 47. art. 1. Ciceron. l. de offic. Calepin. Verb. Prudentia. Alii, quod sit habitus cum vera ratione activus circa ea, quæ bona, vel mala homini sunt, in quantum homo est. Ex Aristot. 6. Ethic. cap. 5. & ibi Sylvest. Maurus num. 4. Emanuel. Theaur. in Moral. Philos. lib. 17. cap. 10. Fagnan. in cap. Ne imiteris, num. 66. De Conflit.

Plures autem divisiones Prudentiæ fuerunt adductæ. Prima quod alia sit Prudentia Virtuosa, alia similitudinaria (quæ non est Virtus, sed naturalis quædam habitus tam in homine, quam in brutis) alia Prudentia Carnis, quæ est astutia, seu calliditas ad male agendum, ex Apostol. ad Roman. 8. & Aristot. 6. Ethic. cap. 12. Secunda, quod prudentia, tanquam Virtus, alia sit Philosophica, alia Christiana. Illa respicit media felicitatis humanæ; ista supernaturalis, & æternæ. Eminentiss. Card. de Lauræa dict. tom. 2. in 3. lib. sent. disput. 10. num. 42. Tertia, quod Prudentia Philosophica vel sit Monastica, quæ dirigit ipsum prudentem, vel Oeconomica, quæ residet in Patrefamilias, vel Politica, quæ spectat ad Regem, & principem, & hæc subdividitur in Legislaticam, quatenus procurat bonum regni tempore belli. S. Thom. 2. 2.

S

quæst.

quast. 47. art. 10. 11. & 12. Gonet. in *Chp. Theol. Thomist. tom. 4. tract. 11. disp. 1. art. 1. & 2.* Sylvest. Maurus in *Arist. 6. Ethic. cap. 8.* Eques Theaur. in *Phil. Mor. dict. lib. 17. cap. 12. 13. & 14.* Eminentis. Card. de Lauræa d. tom. 2. *disput. 12. num. 44.*

Tria autem munera fuerunt Virtuti prudentiæ assignata. Unum *Eubulia* seu bona consultatio de agibili, seu mediis ad finem consequendum, non de necessariis, & impossibilibus aliter se habere, sed de contingentibus, & incertis, imò etiam de opinione tam objectiva, quam formali eligenda, dum de agibili non habetur scientia. Alterum *Synesis*, id est bonum iudicium, nam post consultationem Vir prudens debet iudicare, quod est optimum in agibilibus. Tertium *Gnome*, sive Recta ratio, seu Præceptum; dum post consilium, & iudicium de bonitate mediorum ad agendum, Prudentia præcipit, ita esse faciendum; & quamvis præcipere spectet ad voluntatem, cuius est imperare, id tamen procedit de libero imperio per modum domini, secus de imperio per modum iudicii, ac regulæ directivæ, quod pertinet ad intellectum, in quo residet Prudentiæ Virtus; licet enim Intellectus in genere obsequii, ac domini obediat voluntati, & ei serviat; nam voluntas refragari potest, & sæpè refragatur rectæ rationi, & regulæ intellectus; tamen intellectus in genere regulæ præcipit voluntati. Igitur *Gnome*, seu Præceptum, & recta ratio est certum munus Virtutis Prudentiæ, dum discernit secundum leges; quod si adstringatur, legem declarare ex aliqua circumstantia, vel corrigere, vocatur *Epicheja*. S. Thom. 2. 2. *quast. 51. art. 4.* Sylvest. Maur. in *dict. lib. 6. Ethic. cap. 9. 10. & 11.* Laym. *lib. 3. sect. 4.* Gonet. d. tom. 4. *tract. 11. disput. 1. num. 8.* Emanuel Theaur. *Philos. Mor. lib. 16. cap. 4. & lib. 17. cap. 16.* latè, doctè, ac subtiliter Eminentis. Card. de Lauræa d. tom. 2. *disput. 11. & disp. 12.* In quibus tractat materiam probabilitatis opinionum, & docet, quando adhærendum sit probabiliore relicta probabili, & tutiori, relicta minus tuta.

Partes integrantes Virtutis Prudentiæ sunt octo; scilicet *Memoria, Intelligentia, Docilitas, Solertia, Ratio, Providentia, Circumspectio, & Cautio.* Eiusdem autem Virtutis Objectum materiale remotum sunt agibilia, proximum Virtutes morales, in quibuslibet agibilibus; Formale verò objectum Virtutis Prudentiæ est veritas bonitatis actuum virtutum, affectuum, ac passionum; eò quia objectum formale intellectus non solum est Verum, sed Verum Bonum, de utroque enim iudicat Intellectus, aliàs Voluntas non posset bonum prosequi, cum ipsa non feratur in incognitum; præterquam quòd intellectus tendit in idem ens, in quod Voluntas, sed hæc sub ratione boni, ille sub ratione veri. Gonet. *dict. disput. 1. art. 2. & Eminentis. Card. de Lauræa ubi supra disput. 13. per totum.*

Subjectum immediatum Virtutis Prudentiæ est intellectus: adæquatam verò est homo, tam Superior, quam subditus, tam Viator, quam Beatus, ac etiam Angeli in cælo. Eminentis. Card. de Lauræa *ibid. disp. 14.*

Vitia tandem opposita Virtuti Prudentiæ, alia sunt ex defectu; scilicet *Præcipitatio, Temeritas, Inconsideratio, & Inconstantia*; alia ex excessu, nempe *Astutia prava, seu Calliditas, Sollicitudo su-*

perflua circa temporalia, Fraus, & Dolus malus. De quibus plene S. Thom. 2. 2. *quast. 53. quast. 54. & quast. 55.* Eman. Theaur. d. *lib. 17. cap. 15.* ubi plura exempla histor. Eminentis. Card. Tollet. *lib. 8. cap. 46.* Layman. *dict. lib. 3. sect. 2. & Eminentis. Card. de Lauræa d. tom. 2. disput. 17.*

D E C I S I O LXXXIV.

A R G U M E N T U M

Agitur de restitutione damni ob homicidium, & quomodo sit definiendum pretium rei furto ablata, restituendum Domino?

' S U M M A R I U M

1. Homicida, ac percussores, quid & quantum restituant?
2. Hæredes homicidarum quando teneantur ad restitutionem?
3. Restitutio quorum expensis sit facienda?
4. Possessor bona fidei an restituat rem sui expensis?
5. Debitor ex contractu ubi rem restituat?
6. Pretium maximum, vel medium, aut minimum rei an sit restituendum?
7. Distinctio circa restitutionem pretii rei furto ablata.
8. Casus sex pro dicta restitutione attendendi.
9. Arbitrium boni viri attendendum in rebus dubiis.
10. Aliud pro alio invito creditore solvi non potest.
11. Pretium loco rei extantis quando solvi liceat?

AD Primum Quæsitum, Quid sit restituendum pro homicidio, mutilatione, vel percussione? Dictum fuit, esse restituenda omnia damna spiritualia, civilia, & realia, quæ ex homicidio, mutilatione seu percussione proveniunt ipsi occiso, vel mutilato, vel percusso, ac eius familiae. Damna spiritualia sunt, si E. g. occisio impedivit, ne fierent sacrificia, & suffragia determinata ab occiso, nam occisor ea supplere debet. Civilia sunt, si ex percussione læsus fuit honor, aut fama occisi: nam & ad honorem, & famam restituendam percussor tenetur. Realia sunt, tum expensæ in medicinis, tum cessatio lucri ex negotiatione, arte, aut opificio preventuri ipsi occiso, vel mutilato, aut percusso; circa cujus lucri futuri taxationem plures regulæ dantur à DD. respectu incertitudinis tum vitæ humanæ, tum negotiorum, quas videre oportebit in praxi apud Molinam de *Iust. & Jur. tract. 2. disput. 155. & seqq.* Julium Clarum §. *Homicidium*, & §. *ult. quast. 15.* Petr. Navarra *lib. 4. de Restit. cap. 1.* Summ. Dianæ *Verb. Restitut. à num. 24. & seqq.* Rebell. de *oblig. Iust. lib. 3. quast. 11. & seqq.* Layman. *lib. 3. tract. 3. par. 3. cap. 6.* Eminentis. Card. de Lugo de *Iust. & Jur. tom. 1. disput. 11. & Eminentis. Card. de Lauræa d. tom. 2. in 3. lib. Sent. disput. 23. art. 8. per totum*: qui omnes notant, huiusmodi obligationem restituendi transire etiam ad hæredes, quando occiso, mutilatio, vel percussio fuit cum culpa.

Ad Secundum Quæsitum, Cujus expensis sit facienda restitutio? Tres casus distincterunt. Pri-